

Lublin, 27.01.2017

dr Aleksander Wójtowicz
Zakład Literatury Współczesnej
Instytut Filologii Polskiej UMCS
Plac Marii Curie-Skłodowskiej 4a
20-031 Lublin

Załącznik nr 2 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

2001 – magister filologii polskiej; Wydział Humanistyczny w Lublinie, praca napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Jerzego Świącha

2009 – doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, Rada Wydziału Humanistycznego UMCS w Lublinie, tytuł rozprawy doktorskiej: *Twórczość prozatorska Pierwszej Awangardy* (promotor: prof. dr hab. Jerzy Świąch, recenzenci: prof. dr hab. Seweryna Wysłouch, prof. dr hab. Stanisław Jaworski)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

2002-2009	asystent w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Filologii Polskiej UMCS
od 2009 do dziś	adiunkt w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Filologii Polskiej UMCS

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16, ust. 2, pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a). Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego: Nowa Sztuka. Początki (i końce)

b). Autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa:

Aleksander Wójtowicz, *Nowa Sztuka. Początki (i końce)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego (seria „awangarda/rewizje”), Kraków 2017, ss. 279 (ISBN: 978-83-233-4185-7)

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Za osiągnięcie habilitacyjne w myśl art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) uznałem książkę *Nowa Sztuka. Początki (i końce)* (Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, ss. 279) – monografię poświęconą dziejom ruchu Nowej Sztuki oraz twórczości zapoznanych pisarzy i teoretyków z tego kręgu (Stanisława Kordiana Gackiego, Stanisława Brucza, Mieczysława Brauna i Czesława Bobrowskiego). Rozprawa ta powstała w wyniku poszerzenia moich dotychczasowych zainteresowań naukowych, które wcześniej zaowocowały opublikowaniem monografii *Cogito i „sejsmograf podświadomości”*. *Proza Pierwszej Awangardy* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011). W trakcie studiów nad prozą awangardową zwróciłem uwagę na wiązkę zagadnień o charakterze ogólniejszym, które w kolejnych latach uczyniłem przedmiotem moich badań, zainspirowanych narratologią, hermeneutyką oraz teorią kulturową. Były to przede wszystkim: historia sztuki awangardowej, jej związki z filozoficznym dyskursem nowoczesności, a także złożone i wielowarstwowe relacje z ówczesną kulturą popularną i filmem. Wszystkie one w wyraźny sposób zaznaczyły się w twórczości artystycznej oraz teoretycznych wypowiedziach pisarzy z kręgu Nowej Sztuki, której dzieje wydają się interesujące z kilku powodów. Po pierwsze dlatego, że zarysowuje się w nich niezrealizowany model awangardyzmu, alternatywny zarówno wobec dojrzewającego konstruktywizmu, jak i dogasającego futuryzmu. Po wtóre, na podstawowe zręby tego kształtującego się w latach 1924-1925 projektu złożył się dorobek autorów, którzy w kolejnych dekadach znaleźli się poza kanonem awangardy, zaś ich twórczość artystyczna i teoretyczna popadła w zapomnienie. Wreszcie, nie do końca skryształizowany charakter tego odłamu nowatorskiej literatury pozwala zaobserwować proces kształtowania się kluczowych aspektów dyskursu awangardowego *in statu nascendi*.

Książka jest zbiorem szkiców charakteryzujących się jednością tematyczną. Zostały one osnute wokół dwóch planów czasowych: lat dwudziestych (roz. 1-7) oraz sześćdziesiątych i siedemdziesiątych minionego stulecia (roz. 8-10). Podział taki podyktowany został nadrzędną perspektywą badawczą, jaka została zaznaczona w tytule książki. Dzieje Nowej Sztuki rozpatrywane są w dwóch planach czasowych, obejmujących jej silne, mocno nacechowane (i zmitologizowane) początki oraz nieporównywalnie słabsze końce. Prowadzonym w książce wywodom patronuje bowiem przekonanie, że w przypadku Nowej Sztuki należy mówić nie o jednym otwarciu, lecz raczej o serii równoległych początków, w jakich wladowały się krą-

żący w ówczesnej sztuce impuls nowatorski. Nie złożyły się one na jeden spójny projekt, lecz stanowiły konstelację różnorodnych, mniej lub bardziej zazębiających się koncepcji. Wynikało to w znacznej mierze z faktu, że przed eksperymentalną literaturą otworzyło się naraz wiele ścieżek, spośród których jedynie część została rozwinięta, inne zaś zostały porzucone, a pamięć o nich uległa zatarciu. Tak właśnie stało się z Nową Sztuką, o której miejsce w dziejach literatury upomniano się dopiero ponad trzy dekady później, gdy rozpoczął się mający potrwać wiele lat proces pisania historii poezji międzywojennej.

Dzieje Nowej Sztuki były od samego początku wplątane w sieć różnych narracji o rozwoju awangardy. Piszę o tym we *Wprowadzeniu* oraz w rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Wędrujące pojęcia. Od nowej sztuki do awangardy*. Jest to rekapitulacja prowadzonych przeze mnie badań na temat samoświadomości artystycznej międzywojennych poetów nowatorów (oraz towarzyszących im poczynaniom krytyków literackich). Analiza powstających w tym czasie manifestów, wypowiedzi programowych, tekstów publicystycznych oraz materiałów archiwalnych doprowadziła mnie do wniosku, że termin „awangarda” u progu lat dwudziestych pojawiał się w odniesieniu do literatury incydentalnie. W słownikach artystycznych i krytycznoliterackich dominowała w tym okresie formuła „nowa sztuka”, używana powszechnie jako określenie ogółu nowatorskich tendencji artystycznych. Pojęcie „awangardy” rozpowszechniło się dopiero w dekadzie następnej, kiedy twórcy z kręgu Nowej Sztuki w przeważającej części już zamilkli.

Kolejny rozdział, zatytułowany *Ruchome marginesy*, zarysowuje szersze tło tej korektury terminologicznej. W początkowych partiach referuję międzywojenne dyskusje na temat dziejów literatury nowatorskiej w Polsce, śledząc zwłaszcza dynamikę kształtowania się dwóch konkurencyjnych narracji: futurystycznej i konstruktywistycznej. Następnie odtwarzam proces kształtowania się „frontu Nowej Sztuki”, który w latach 1924-1925 począł się krystalizować wokół trzech czasopism: „Almanachu”, „Reflektora” i „Bloku”. W dalszej części omawiam tendencje zarysowujące się w tym kręgu, takie jak irracjonalizm, absurd, komizm, koncepcja „nowego klasycyzmu”, zainteresowanie psychoanalizą oraz zaangażowanie polityczne po stronie „lewicy literackiej”. Na zakończenie staram się odpowiedzieć na pytanie, z czego wynikało fiasko projektu Nowej Sztuki.

Na kolejną, interpretacyjną część książki złożyły się szkice poświęcone twórczości zapoznanych poetów z kręgu Nowej Sztuki. W rozdziale trzecim, *Punkty wyjścia i „punkt wejścia” Nowej Sztuki. Przemiany Stefana Kordiana Gackiego*, omawiam koncepcje estetyczne oraz twórczość poetycką czołowego teoretyka, a zarazem redaktora „Almanachu”. Wyłania się z nich seria równoległych, choć nie zawsze komplementarnych wobec siebie „punktów

wyjścia”, które odzwierciedlały najważniejsze tendencje rozwojowe w obrębie Nowej Sztuki, poczynając od tonacji ludycznej, przez transformacje modelu liryki futurystycznej, szkicowo zarysowany projekt „krytyki formalnej”, nawiązania do kultury popularnej, ideę rozbijania „związków nawykowych”, aż po hasło wkroczenia sztuki eksperymentalnej w przestrzeń praktyki społecznej.

Następny rozdział omawia twórczość kolejnego artysty kręgu Nowej Sztuki – Stanisława Brucza, który po 1925 roku zamilkł i popadł w zapomnienie. Rozważania rozpoczynam od zestawienia dwóch tekstów pod tym samym tytułem (*Punkt wyjścia*): programowego artykułu Tadeusza Peipera z 1922 roku oraz opublikowanego w trzy lata później na łamach „Almanachu” wiersza Brucza, który interpretuję jako zawołowaną polemikę z pryncypiami poezji konstruktywistycznej. W dalszej części referuję najważniejsze aspekty teoretycznych i poetyckich poszukiwań tego autora, zestawiając jego pomysły z postulatami awangard europejskich. Następnie wyróżniam kluczowe wątki, jakie dochodzą do głosu w jego poezji: apoteozę materii, fascynację kulturą popularną urbanizm oraz zainteresowanie podmiejskimi mitologiami. Analizuję również teoretyczne teksty Brucza, który podjął niedoprowadzoną do końca próbę stworzenia „zarysu nowej poetyki”, uwzględniającą między innymi rolę jukstapozycji w ówczesnej poezji.

Kolejny rozdział omawia wczesną twórczość Mieczysława Brauna. Lektura jego pism poetyckich, teoretycznych i dramaturgicznych prowadzi mnie do wniosku, że jedną z kluczowych cech Nowej Sztuki była otwartość na różnorodne postawy artystyczne. W przypadku autora *Rzemiosł* był to splot wielu różnych impulsów; tendencje eksperymentalne spotykały się tutaj z zaangażowaniem spod znaku „lewicy literackiej”, negacja zastanego porządku społecznego – z afirmacją twórczego czynu. Szczególnie interesująca w tym kontekście wydała mi się stworzona przez Brauna koncepcja „poezji pracy”, wyraźnie alternatywna wobec pryncypiów konstruktywistycznych, a jednocześnie zakorzeniona w nowoczesnym dyskursie filozoficznym i podszyta myśleniem utopijnym.

W następnym rozdziale omawiam jeden z najmniej znanych epizodów w dziejach Nowej Sztuki, czyli teoretyczną działalność Czesława Bobrowskiego. Jego rozważania stanowią interesujący dokument kształtowania się dyskursu Nowej Sztuki, która zaczynała porządkować i bilansować swoje dotychczasowe zdobycze. Był to epizod nierozzerwalnie sprzęgnięty z krótkimi i burzliwymi dziejami lubelskiego „Reflektora”, które opisuję w początkowej części. Następnie skupiam się na złożonym stosunku do tradycji, jaki wyłania się z wywodów Bobrowskiego, który wskazywał na związki łączące Nową Sztukę z twórczością pokoleń wcze-

śniejszych. W końcowej części natomiast analizuję stworzoną przez niego koncepcję „filmu intensywnego-artystycznego”.

W kolejnym szkicu – *Charlie w Inkipo. Nowa Sztuka i Chaplin* – kontynuuję rozważania na temat związków Nowej Sztuki z kinem. Omawiam tutaj powszechną wśród artystów z tego kręgu fascynację postacią amerykańskiego reżysera i aktora, często pojawiającego się w ich opowiadaniach, wierszach oraz tekstach teoretycznych. Zainteresowanie to uznaję za jeden z symptomów zawiązywania się nowego systemu wyobrażeń o sztuce, w którym istotne miejsce zajmowały kultura popularna oraz kino. Lektura tekstów przez pryzmat prac filmoznawczych prowadzi mnie do wniosku, że ów system był nierozzerwalnie sprzęgnięty z charakterystycznym dla epoki kina niemego „obrazem-ruchem” (G. Deleuze).

Ostatnia część książki poświęcona została powojennym powrotom pisarzy nowatorów do czasów dwudziestolecia. Otwiera ją rozdział *Kronikarze i fałszerze. Powojenne wspomnienia twórców z kręgu „Zwrotnicy” i „Almanachu Nowej Sztuki”*, będący kontynuacją rozważań z rozdziału drugiego. Przedmiotem mojego zainteresowania stały się tutaj historycznoliterackie szkice, eseje autobiograficzne oraz wspomnienia, jakie wyszły spod pióra dawnych awangardzistów po 1956 roku. Rozpatruję je jako kolejny etap pisania historii tej formacji, zwracając szczególną uwagę na dyskusje wokół futuryzmu, o którego miejsce na mapie międzywojennej poezji poczęli wówczas upominać się zarówno historycy literatury, jak i wywodzący się z tego nurtu pisarze. W tym kontekście szczególną rolę wyznaczam tekstom Anatola Sterna, które otworzyły pole do dalszych przewartościowań na mapie międzywojennej literatury awangardowej.

Kolejny rozdział omawia najbardziej doniosłą spośród tych rewizji, za sprawą której na wspomnianej mapie pojawiła się Nowa Szuka. Dokonała się ona w twórczości Adam Ważyka, który usiłował na różny sposób opowiedzieć jej dzieje w pisanych na przestrzeni dwóch dekad tekstach. Dynamikę tego procesu analizuję na przykładzie *Epizodu* (1961), *Kwestii gustu* (1966) oraz *Dziwnej historii awangardy* (1976). Zderzając te teksty sobą, pokazuję złożoną sieć wspomnień, interpretacji i dopowiedzeń, w jakiej powstawała stworzona *ex post* narracja, zsynchronizowana z najważniejszymi punktami w dziejach dwudziestowiecznej sztuki i nauki.

Wieńczący całość rozdział rozszerza dotychczasową perspektywę analityczną. Zawarłem w nim lekturę powojennych tekstów Jana Brzękowskiego, ukazując wiązkę pytań i problemów, jakie wyłaniają się z jego powieści, wspomnień oraz korespondencji. Analizuję próbę opisaną dziejów awangardy przez pryzmat konwencji powieści inicjacyjnej i pokoleniowej, wyznaczającej ramy powieściowego dyptyku *Międzywojnie* (1982). Śledzę najważniejsze

wątki refleksji Brzękowskiego, skupiając się przede wszystkim na pytaniach o aktualność awangardowej spuścizny oraz autokreacyjnych strategiach, za pomocą których przebywający na emigracji pisarz próbował określić swoje miejsce na mapie literatury polskiej.

W zakończeniu pod tytułem *Widmowa „Biblioteka Nowej Sztuki”* wskazuję na szeroką wiązkę ambitnych, lecz niezrealizowanych zamierzeń, jakie stawiali przed sobą twórcy z kręgu Nowej Sztuki. W moim przekonaniu ów katalog niespełnionych zapowiedzi i niezrealizowanych pomysłów w znaczący sposób dopełnia obraz międzywojennej literatury awangardowej.

Pragnę także nadmienić, że niektóre fragmenty omówionej rozprawy stanowiącej osiągnięcie habilitacyjne w myśl art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. zostały opublikowane w czasopiśmie oraz tomach zbiorowych, co zaznaczyłem w wykazie opublikowanych prac naukowych (zał. 3, I B, poz. 2-5). Do niniejszej książki zostały one włączone w rozbudowanej formie.

4. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych od czasu uzyskania stopnia doktora (2009-2016):

Zaprezentowana powyżej książka jest wynikiem moich wieloletnich zainteresowań badawczych, jakie datują się od czasu pracy nad dysertacją doktorską, która w wersji zmodyfikowanej została opublikowana pod tytułem *Cogito i „sejsmograf podświadomości”*. *Proza Pierwszej Awangardy* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011). Zająłem się w niej prozą artystów z kręgu „Zwrotnicy” i „Almanachu Nowej Sztuki”, których twórczość badacze rozpatrywali do tej pory przede wszystkim pod kątem nowatorskiej działalności poetyckiej. Patronowało mi przy tym przekonanie, że z zapomnianych dziś utworów wyłaniają się zręby projektu powieści awangardowej, który w intencji twórców miał być receptą na przezwycięzenie impasu, w jakim znalazł się ów gatunek u progu dwudziestego stulecia. Z tego względu książka została pomyślana jako zbiór *case studies*, dotyczących różnorodnych, indywidualnych realizacji pisarskich, inspirowanych doświadczeniami i postulatami dadaizmu (A. Wat), surrealizmu (J. Brzękowski, A. Ważyk), ekspresjonizmu (B. Jasiński, A. Stern), konstruktywizmu (T. Peiper) oraz futuryzmu i Nowej Rzeczowości (J. Kurek). Natomiast w historyczno-literackiej części monografii opisałem najważniejsze progi rozwojowe rodzimej powieści awangardowej oraz zanalizowałem jej wielowymiarowe związki z kinem oraz filmowymi sposobami obrazowania (na przykładzie projektu „powieści filmowej” Brzękowskiego oraz prozy Kurka). W trakcie prac nad rozprawą doktorską opublikowałem jej fragmenty w to-

mach zbiorowych i czasopismach (m.in. w „Ruchu Literackim”, „Przeglądzie Humanistycznym” oraz „Annales UMCS”). Po publikacji książki ukazały się jej dwie recenzje (S. Jaworski, *Nowa przeszłość, nowe czytanie awangardy*. „Ruch Literacki” 2011, nr 3; P. Mackiewicz, *Gra na aktywach wyższego ryzyka*, „Akcent” 2012, nr 1).

Międzywojenna literatura awangardowa inspirowała mnie także do poszukiwań badawczych w innych obszarach. Obecnie pracuję nad książką zatytułowaną *Awangarda i kultura popularna (1919-1939)*, która poświęcona jest wielowymiarowym i wciąż nie do końca zbadanym związkom rodzimej literatury (i sztuki) awangardowej z intensywnie rozwijającą w tym czasie kulturą popularną. Przedmiotem mojego zainteresowania są zwłaszcza różne strategie dezautonomizacji i deestetyzacji, za których sprawą do tekstów awangardzistów przenikały wątki populistyczne i ludyczne o różnorodnej proweniencji. Badania w tym zakresie są połączone z licznymi kwerendami przeprowadzonymi w zbiorach prywatnych, archiwach oraz bibliotekach (krajowych i zagranicznych). Rezultatem tych poszukiwań było między innymi odnalezienie nie ujmowanej w dotychczasowych zestawieniach bibliograficznych i hasłach biograficznych powieści, której współautorem był Jan Brzękowski. Omówiłem ją w opublikowanym na łamach „Pamiętnika Literackiego” (2014, z. 4) szkicu „Czarny Paryż”. *Nieznana powieść J. Brzękowskiego i J. Fuchsówny*, wskazując zarówno na złożone związki tego utworu z estetyką kultury popularnej, jak i powinowactwa z prozatorskimi eksperymentami pisarza. Inne warianty awangardowych reprezentacji Paryża poddałem analizie w zainspirowanym geopoetyką oraz *urban studies* tekście *Miasto światła i ruchu. Paryż Pierwszej Awangardy* ([w:] *Awangarda Środkowej i Wschodniej Europy. Innowacja czy naśladownictwo*, red. M. Kmiecik, M. Szumna, Kraków 2015). W tym samym nurcie mieszczą się prowadzone przeze mnie studia nad twórczością artystów z kręgu „Katarynki Warszawskiej”, której reprezentanci oscylowali między imitacją futurystycznych haseł, ich parodią oraz produkcją przeznaczoną dla scen ówczesnych kabaretów. Częstkowe rezultaty tych studiów przedstawiłem na konferencji *Impuls dadaistyczny w polskiej literaturze i sztuce XX wieku*, która odbyła się w Muzeum Sztuki w Łodzi (zał.3, II H, poz. 11, tekst w druku).

Odrębne miejsce w tym nurcie badań zajmują związki literatury awangardowej z filmem. Jeden z wariantów tych relacji prześledziłem w szkicu *Filmowa proza Józefa Czechowicza*, ([w:] *Józef Czechowicz. Poeta - prozaik - krytyk - tłumacz*, red. A. Niewiadomski, A. Wójtowicz, Lublin 2015). Lektura projektów scenariuszy tego pisarza skłoniła mnie do wniosku, że sytuują się one na przecięciu dwóch systemów kina: niemego oraz dźwiękowego, a jednocześnie stanowią jedną z pierwszych realizacji gatunku noweli filmowej w literaturze polskiej. Warto tutaj również wspomnieć, że częstkowe efekty badań na temat związków między litera-

turą awangardową a ikonami ówczesnego kina zaprezentowałem podczas wykładu w FilMOTECE Narodowej (zał. 3, III A, poz. 1). Obecnie pracuję nad szkicem poświęconym nieznanym tekstom z zakresu teorii kina oraz recenzjom filmowym Jalu Kurka.

Inny aspekt moich badań nad awangardą wiąże się z udziałem w pracach zespołu badawczego, który od 2014 roku działa przy Muzeum Sztuki w Łodzi w ramach projektu „Związki literatury i sztuk wizualnych po 1945 roku”. Jednym z rezultatów tej współpracy było wygłoszenie wykładów *Awangarda dzisiaj. Wizje/rewizje* (wspólnie z Beatą Śniecikowską, zał. 3, III A, poz. 2) oraz „*Dreptanie*”. *Tadeusz Peiper chodzi do kina (1945-1960)* (zał. 3, III A, poz. 3). Ponadto od 2016 roku współpracuję z Ośrodkiem Badań nad Awangardą, działającym przy Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ostatnio w ramach tej współpracy wygłosiłem referat *Eksperyment i bunt. Tradycje awangardy w powojennej poezji Anatola Sterna* (zał. 3, III H, p. 13), którego tematem były rekonfiguracje i reinterpretacje awangardowych tradycji zanalizowane w oparciu o teksty poetyckie oraz materiały archiwalne.

Kolejna ważna część moich studiów jest związana z polską literaturą nowoczesną. Prowadzę prace nad książką „*Epoka wielkiego zamętu*”. *Nowoczesne opowieści o postępie*, która prezentuje różnorodne sposoby funkcjonowania progresywistycznych narracji w literaturze, publicystyce oraz filmie. Inspirując się badaniami z zakresu filozofii (T. Adorno, M. Horkheimer), socjologii, teorii kulturowej oraz historii idei, śledzę różne warianty reprezentacji procesów modernizacyjnych, jak również uwikłanie ówczesnej retoryki postępu w „dialektykę oświecenia”, filozoficzny dyskurs nowoczesności i narracje utopijne. W ogłoszonych do tej pory szkicach omówiłem to zagadnienie na przykładzie publicystki autorów z kręgu „Wiadomości Literackich”. Zanalizowałem powinowactwa poglądów Tadeusza Boya-Żeleńskiego z ówczesnym dyskursem eugenicznym oraz polityką populacyjną („*Świadoma myśl ludzka*” i „*ślepy żywioł płodności*”. *Publicystyka Tadeusza Boya-Żeleńskiego w kontekście nowoczesnej „polityki populacyjnej*”, „Pamiętnik Literacki” 2012, z. 4; *Boy-budowniczy. Reforma obyczajów w publicystyce Tadeusza Boya-Żeleńskiego*, „Literacje” 2013, nr 3). W artykule poświęconym publicystyce Antoniego Słonimskiego opisałem specyfikę i uwarunkowania międzywojennego dyskursu pacyfistycznego, a także jego uwikłania w nowoczesne narracje utopijne (*Pacyfista w „epoce wielkiego zamętu*”. „*Kroniki tygodniowe*” Antoniego Słonimskiego, „Przegląd Humanistyczny” 2014, nr 6). Natomiast w szkicu poświęconym tekstom Brunona Winawera zrelacjonowałem dynamikę kształtowania się rodzimego wariantu nowoczesnej utopii scjentystycznej, zakorzenionej w odkryciach ówczesnych nauk ścisłych (*Renesans nauk ścisłych w „epoce wielkiego zamętu*”. *Mit modernizacji w publicystycznym dyskursie Brunona Winawera*, „Ruch Literacki” 4-5/2011). Prześledziłem również obecność analogicznych

wątków w międzywojennej prozie Antoniego Langego (*Transmutacja Utopii. „Nowoczesna alchemia” i nauka w „Mirandzie” Antoniego Langego*, „Ruch Literacki” 2014, nr 1) oraz Antoniego Słonimskiego (*Fiasko „podróży w niewiadome”. Figura nowoczesnego developera w „Torpedzie czasu” Antoniego Słonimskiego*, [w:] *Fantastyka XIX-XXI wieku. Kanon i obrzeża*, red. J. Szczęśniak, Lublin 2013). Natomiast w tekście poświęconym *Laurowi olimpijskiemu* Kazimierza Wierzyńskiego podjąłem próbę analizy tego tomu przez pryzmat nowoczesnych praktyk biopolitycznych oraz anatomopolitycznej władzy nad ciałem (*Sport i „duch nowych czasów”. O „Laurze olimpijskim” Kazimierza Wierzyńskiego*, [w:] *Nowożytny Igrzyska Olimpijskie w mediach polskich do 1936 roku*, red. P. Nowak, K. Stępnik, Lublin 2010).

W innych szkicach z tego kręgu tematycznego opisałem różne symptomy dokonującego się wówczas kryzysu progresywistycznych narracji, najwięcej uwagi poświęcając ich złożonym relacjom z kiełkującymi coraz powszechniej u progu minionego stulecia teoriami spiskowymi, opisanymi w powieściach Andrzeja Struga oraz Romana Dmowskiego (*Meandry postępu. Teorie spiskowe i kryzys nowoczesnej świadomości*, „Ha!art” 2016, nr 2). Podjąłem też próbę analizy pierwszych symptomów erozji nowoczesnych imaginariów społecznych oraz wytworzonych w ich obrębie figur, które poczynały obracać się we własne przeciwieństwo (*Kariera w „mętnych wodach wiośnianych czasów”. Hochsztapler jako figura kryzysu nowoczesnej świadomości*, „Przegląd Humanistyczny” 2011, nr 3). Częstkowe rezultaty prowadzonych w tym obszarze badań prezentowałem również na konferencjach naukowych. Warto tutaj wspomnieć o referacie *Utopia na ekranie. O filmowej adaptacji powieści H. G. Wellsa „Kształt rzeczy przyszłych”*, w którym zanalizowałem najważniejsze aspekty ówczesnych narracji utopijnych w kinematografii oraz ich związki z filozoficznymi koncepcjami H. G. Wellsa (zał. 3, III H, p.10).

Ważna część mojej pracy naukowej wiąże się z działalnością edytorską. Wspólnie z Emilią Ryczkowską opracowałem emigracyjne wspomnienia i opowiadania Stanisława Wujastyka, które ukazały się pod tytułem *Czasy i przyjaźnie* (Lublin, 2010). Ponadto uczestniczyłem w pracach komitetu redakcyjnego, który zajmował się edycją *Pism zebranych* Józefa Czechowicza, przygotowując wspólnie z Jarosławem Cymermanem zamykający serię tom *Varia* (J. Czechowicz, *Pisma zebrane*, t. 9, Lublin 2013, Wydawnictwo UMCS). Jest to edycja krytyczna, opracowana na podstawie wieloletnich kwerend w bibliotekach, archiwach oraz zbiorach prywatnych. Zostały w niej uwzględnione nieznane do tej pory utwory literackie, jak również dzienniki, szkice, noty, teksty publicystyczne, pedagogiczne, regionalistyczne oraz niepewnego autorstwa (opublikowane w aneksie). Istotna część badań prowadzona była na autografach, które wymagały odrębnego podejścia edytorskiego, uwzględniającego metody

badawcze z zakresu genetyki tekstu. W trakcie analiz tekstologicznych zaszła również konieczność atrybucji autorstwa oraz zweryfikowania i uzupełnienia dotychczasowego stanu wiedzy na temat pseudonimów, jakimi posługiwał się Czechowicz (zał. 3, II.A, poz. 10,12).

Prace nad wspomnianym tomem prowadziłem jako wykonawca projektu badawczego *Twórczość Józefa Czechowicza jako przedmiot badań tekstologicznych i edytorskich* (KBN, N103 039 32/1865, kierownik: prof. A. Pajdzińska), kontynuowanego w ramach projektu *Edycja krytyczna „Pism zebranych” Józefa Czechowicza* (NPRH, 11H11 008280, kierownik: prof. J. Święch).

Natomiast w latach 2013-2015 prowadziłem badania jako wykonawca w projekcie *Krytyka literacka i eseistyka okresu Drugiej Wojny Światowej* (NCN, nr 2012/05/B/HS2/03980). Efektem prowadzonych w jego ramach badań była publikacja, opracowanej wspólnie z Jerzym Święchem, książki *Nowy styl, nowe pióra. Antologia krytyki i eseistyki 1939-1945* (Lublin, Wydawnictwo UMCS). Jest to edycja krytyczna, przygotowana na podstawie zróżnicowanego materiału źródłowego, obejmującego teksty publikowane w wydawnictwach podziemnych, drukarniach polowych, obozach dla internowanych oraz ośrodkach emigracyjnych. Kompozycja tomu ma układ problemowy i odzwierciedla zarówno węzłowe punkty ówczesnych dyskusji i sporów, jak i mniej znane aspekty twórczości tych lat. Pierwsza część zawiera teksty krytycznoliterackie, jakie ukazywały się na obszarze Generalnego Gubernatorstwa, terenach zajętych przez Związek Radziecki, a także na wychodźstwie. Choć niektóre z nich były przedrukowywane w edycjach powojennych, to większości zostały zaprezentowane po raz pierwszy od 1945 roku (dotyczy to na przykład dwóch niepublikowanych od tego czasu tekstów Melchiora Wańkowicza). Część kolejna prezentuje szeroki przekrój esejów o różnorodnej, nie zawsze związanej bezpośrednio z wojną, problematyce. Chęć możliwie najdokładniejszego odtworzenia specyfiki piśmiennictwa tamtych lat sprawiła, że wszystkie zamieszczone w antologii teksty – wbrew zasadom obowiązującym we współczesnym edytorstwie naukowym – opracowane zostały w oparciu o ich pierwodruki. O decyzji takiej przesądził fakt, że ich powojenne przedruki były modyfikowane przez autorów lub zmieniane wskutek ingerencji cenzury (wszystkie te zmiany zostały opisane w aparacie krytycznym).

Współredagowałem także dwie książki: *E-edytorstwo. Edytorstwo w świecie nowych mediów* (z P. Nowakiem, Lublin 2013) oraz *Józef Czechowicz. Poeta - prozaik - krytyk - tłumacz* (z A. Niewiadomskim, Lublin 2015). Od 2016 roku jestem sekretarzem redakcji czasopisma „Artes Humanae”.

Ponadto jestem autorem recenzji naukowych: *Autobiografia i aporie nowoczesności* (Przemysław Rojka „Historia zamącona autobiografią. Zagadnienia tożsamości narracyjnej

w odniesieniu do powojennej liryki Aleksandra Wata”), „Wielogłos” 2010, nr 1-2; *Literatura „po końcu świata” i „w środku życia”* [E. Wiegandt, *Niepokoje literatury. Szkice o prozie polskiej XX wieku*], „Akcent” 2011, nr 3 *Kolejne słowo o Brunonie Jasieńskim* [K. Jaworski, *Dandys. Słowo o Brunonie Jasieńskim*], „Akcent” 2010, nr 2 oraz *O zmysłowym doznawaniu kina* [Justyna Budzik, *Dotyk światła. O zmysłowym doznawaniu kina*], „Z teorii i praktyki dydaktycznej języka polskiego”. t. 22, Katowice 2013. Opublikowałem także szkice krytycznoliterackie poświęcone najnowszej prozie polskiej (*Safari w Mordorze* [rec. Z. Szczerek, *Przyjdzie Mordor i nas zje, czyli tajna historia Słowian*], „Akcent” 2013, nr 4.) oraz współczesnej działalności przekładowej (*Kluski, holocaust i liberatura*, R. Federman, *Podwójna wygrana albo nic*, przeł. J. Kutnik, „Akcent” 2011, nr 2).

Brałem także udział w opracowaniu programów nauczania o profilu edytorskim i e-edytorskim. Wspólnie z Pawłem Nowakiem przygotowałem program specjalności „E-edytorstwo”, który został wdrożony w ramach projektu „UMCS dla rynku pracy i gospodarki opartej na wiedzy” (2010-2015, POKL.04.01.01-00-362/10; Europejski Fundusz Społeczny, Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet IV, Poddziałanie 4.1.1 „Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni”). Ponadto w latach 2011-2015 pełniłem funkcję kierownika merytorycznego realizowanych w ramach tego projektu specjalności „E-edytorstwo” oraz „Regionalistyka”. Natomiast w latach 2013-2014 byłem członkiem zespołu, który opracował program nauczania dla kierunku e-edytorstwo i techniki redakcyjne (studia stacjonarne pierwszego stopnia, uruchomione od roku akademickiego 2014/2015 przez Instytut Filologii Polskiej UMCS).

Obecnie pełnię funkcję promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich (zał. 3, III D, poz. 3). W latach 2010-2015 w Instytucie Filologii Polskiej prowadziłem seminaria licencjackie na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia (w tym czasie byłem promotorem około sześćdziesięciu prac), a także wykłady, konwersatoria z kilkunastu przedmiotów na kierunku filologia polska oraz e-edytorstwo i techniki redakcyjne (m.in. historia literatury polskiej po 1918 roku, literatura współczesna po 1989 roku, najnowsza proza polska, awangardy polskie i europejskie, kulturowe konteksty dzieła literackiego, modernizm i postmodernizm, współczesne edytorstwo i liternictwo, liberatura). Pełniłem funkcję tutora w ramach Międzykierunkowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych UMCS, obecnie zaś jestem opiekunem merytorycznym w ramach Programu Stypendialnego dla Młodych Naukowców (we współpracy ze Studium Europy Wschodniej UW). W latach 2010-2015 brałem udział w pracach komisji okręgowej Olimpiady Literatury i Języka Polskiego. Od 2016 roku jestem opiekunem praktyk na kierunku e-edytorstwo i techniki redakcyjne, ponadto od 2012 roku

sprawuję funkcję opiekuna Studenckiego Koła Naukowego Polonistów działającego przy IFP UMCS, zaś w latach 2009-2014 byłem również opiekunem Studenckiego Koła Medioznawców IFP UMCS.

W 2012 roku otrzymałem Nagrodę indywidualną III stopnia Jego Magnificencji Rektora UMCS, zaś w 2014 roku – Medal Prezydenta Miasta Lublin za działalność edytorską.

Aleksander Wójtowicz